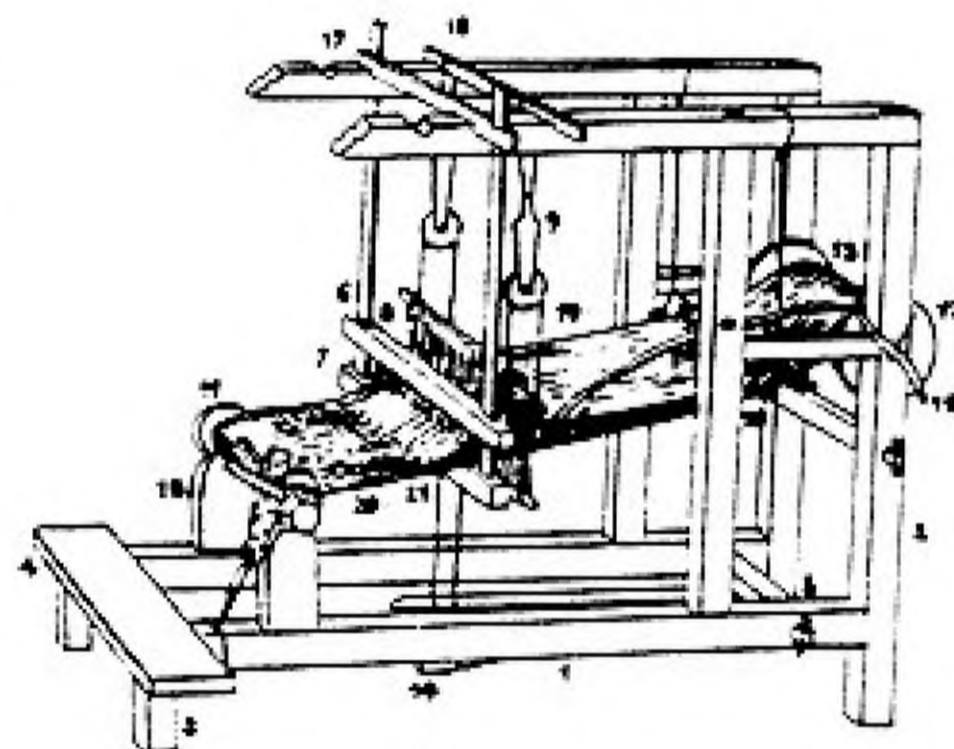
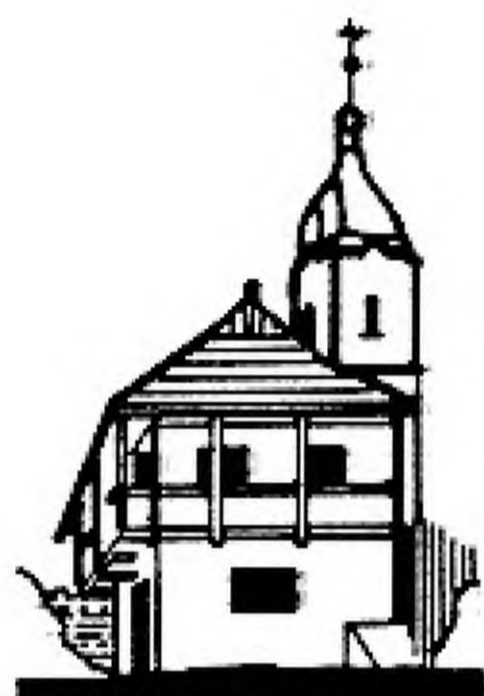

JÓSVAFŐI HELYTÖRTÉNETI FÜZETEK

3.füzet, 1995

Kiadja: a SZINLŐ Barlangi-vendégforgalmi Kft., a
jósvafői tájház (Falumúzeum) létrehozója és
üzemeltetője

Szerkesztette: Szablyár Péter

Jósvafő jövője - Jósvafő múltja

A Jósvafői Helytörténeti Füzetek harmadik számának megjelenése szándékaim szerint azt a folyamatosságot kívánja bizonyítani, amit az elmúlt két évben a falu múltjának megismerése terén sikerült megkezdni. Őszintén nagy öröömre szolgált az a nagyszámú érdeklődő, aki az ezévi falunapok előestéjén összegyűlt a tájház udvarán és érdeklődéssel hallgatta a pinceházban, majd a felső kertbe vezető lépcsőn éneklő jósvafői Népdalkört, majd megtekintette az új kiállítást. Mindig új erőt ad számomra, amikor Jósvafőre megérkezve végiglapozom a tájház vendégkönyvét. Az elmúlt másfél év közel háromezer látogatója közül sokan megfogalmazták azt bejegyzésükben, ami a ház és kiállításainak létrehozását elindította bennem, igen jóleső érzés ezt így viszontlátni. A bejegyzések között olvashatunk egyesült államok belitől pápua újguineaiig, japánitól finnig igen sokfélért, számomra különösen meghatók a visszatérő vendégek és azok, akiknek gyermekkoruk elevenedett meg itt néhány percre; és ezt nem is röstellik bevallani. Munkámhoz idén is sok támogatást kaptam: az Országos Múemlékvédelmi Hivataltól, az Aggteleki Nemzeti Parktól, a TvH Barlangtani Intézetétől, Házi Zoltántól, Berecz Béla családjától a pince "berendezéséhez", Kutas Istvántól Dr Kessler Hubert fába faragott portréjának elkészítésével, Berecz Lajoséktól, Bagó Benedektől, Tarjányi Piroska Nénitől- tárgyi adományaik által -, Gereguly Feri Bácsiéktól, Boros Jánostól és fiaitól, a cserepezést végző jósvafői önkéntesektől, a jósvafői biztos hátteremet jelentő Farkas Andrásné - Bözsi Nénitől - és Dely Jánostól, végül és nem utolsó sorban saját családomtól, akik mindezt lehetővé tették számomra. Köszönet mindenkinek

Budapest-Jósvafő, 1995.karácsonyán

Szablyár Péter

Ez a kiadvány bolti terjesztésre nem kerül. Másolása nem tilos, inkább megtisztelő!

Készült 40 számozott példányban. Ez a .példány!

A tájház gazdasági épületeinek helyreállítása 1995-ben

A tájházi épületegyüttes helyreállítása az 1994-ben megálmodott ütemterv szerint folytatódott. Még télen sor került a **pinceház** fafödémének cseréjére és a harangtorony felé néző homlokzat ablakainak beépítésére (ezeket később egy elfordítható zsalurendszer fogja fedni, a műemlékvédelmi hatóság engedélyének megfelelően).

Április utolsó napjaiban - egy barlangász old-boy csapat segítségével - lebontottuk a **csűr és istálló** épület teljes tetőszerkezetét. Az ezt követő hetekben a kazincbarcikai "Kapitány Építőipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft." elkészítette az **új fedélszéket**, majd egy borongós, esős májusi hétvégén önzetlen jósvafői lakosok segítségével az L-alakú építményre visszakerült a cserép is.

A következő hetekben, hónapokban a fő cél az volt, hogy a **pinceház** a falunapokra elkészüljön. Ez sikerült is, így július 28-án este - a jósvafői népdalkör nagysikerű közreműködésével - sor került a pinceház földszinti kiállítási részének ünnepélyes megnyitására.

Az őszi folyamán megkezdődött a **nyári konyha** épületének helyreállítása; először az aljzatbetonozás, és belső szigetelés, majd egy belső téglafal és kémény felhúzására került sor. Ezt követően elkészült a kis épület felső **vb. koszorúja**, végül a teljes **tetőszerkezet cseréje**. Az eredetivel azonos **ablakszerkezet** Gereguly Feri bácsi keze munkája.

Még a tél beállta előtt felkerült a csatorna a csűr-istálló udvar felőli tetősíkjai alá.

Az őszi időszak egyik jelentős fejleménye volt a pinceháztól a temető felé vezető út menti 30 m hosszú rakott kőfal és az annak folytatását képező 60 m hosszú léckerítés elkészülte. Az utóbbi egy kis- és kétszárnyú nagy kapuval kezdődik, hogy a felső kertrészbe is be lehessen közlekedni, nagyobb méretű, szabadterén kiállítható tárgyakkal.

A jövő év januárjában kezdődő újabb ütemben a **nyári konyha, istálló és csűr teljes befejezése** következik (beleértve a színpad megépítését is), a villamos hálózat kiépítésével, valamint a teljes kertrendezéssel, beleértve a csapadékvíz elvezetését is.

Részletek Beregszászi (Bak) Lajos Jósvafő múltjával kapcsolatos visszaemlékezéseiből

A Klein családról

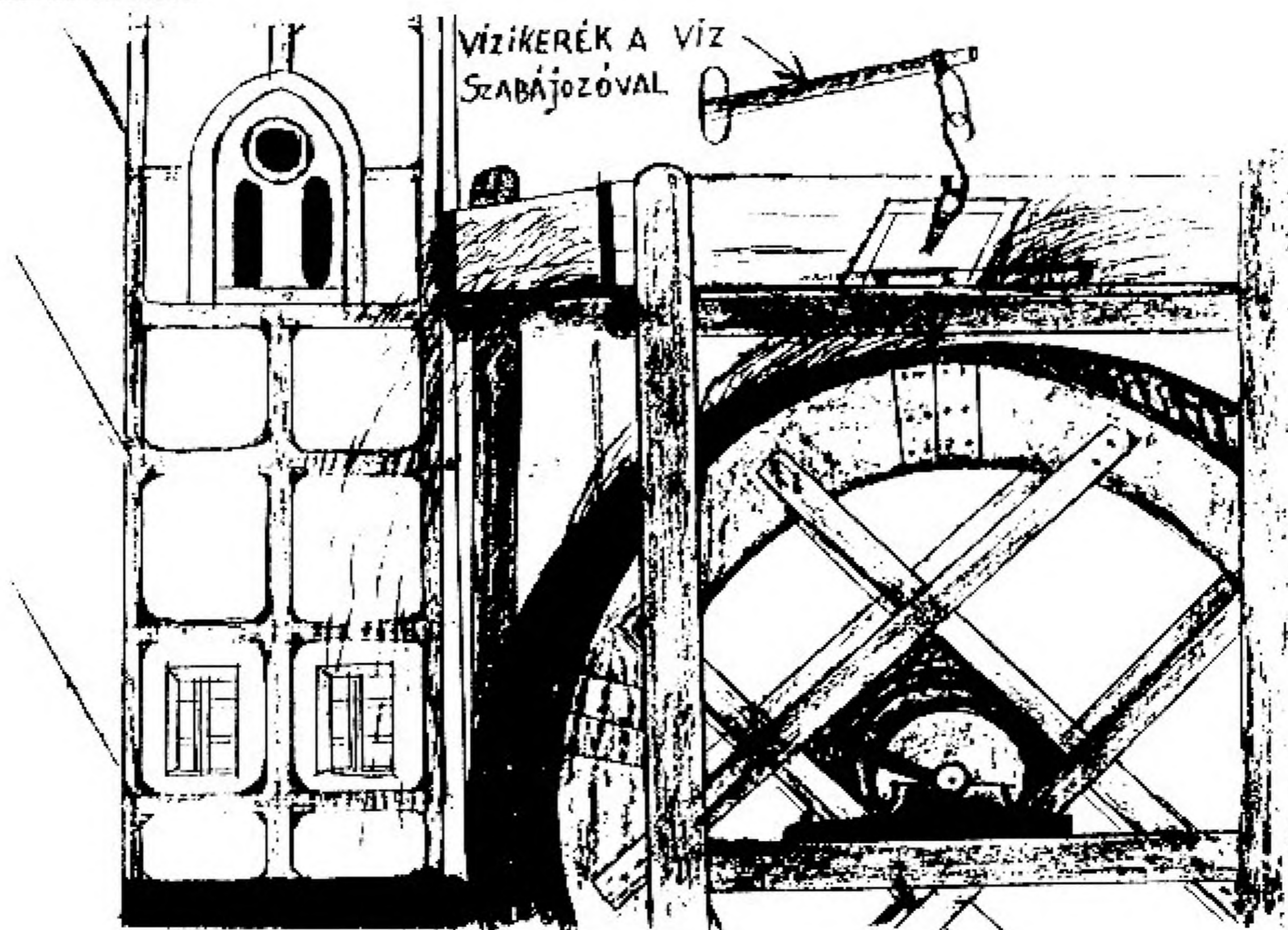
Jósvafő község területén az egyéni nagybirtok tulajdonosaként Klein Antal izraelita felekezetű családja három gyermeket nevelt, kettő fiút és egy lányt, akik a születési sorrend elérésében: az elsőszülött Klein Károly, a második leány gyermek Klein Klárka és a harmadik Klein Lajos. Mindhárman a legnagyobb köztiszteletet érdemlő tekintéllyel bírtak a polgári nép előtt. Tanultak a polgári iskolában, majd Debrecenben és Budapesten; az idősebbik a kereskedelmiben végezte tanulmányait, a középső lány - Klárka - gyógyszerésznek tanult és férjhez is ment korán egy vele azonos idős iskolatársához, akivel gyógyszerári üzletet nyitottak Edelényben, majd Miskolcon. A kisebbik fiú, Lajos jogásznak tanult és Pesten dolgozott valamelyik külkereskedelmi vállalatnál, ahol szüksége volt a név változtatásra, mert fiatal korában átkereszteltette magát Zádor Lajos névre és nagy összeköttetéseket szerzett Német országbeli ismerőseivel, és a magyar nyelvet tanulni akaró iskolai diák gyerekeket hozott haza Jósvafőre; a szülei előbbkisebb, majd nagyobb táborokat készítettek a német diákok részére. Ez volt a 20-as évek-kora idejében a Klein család egyik hírneves foglalkozása, majd ezt követően a Szerszám és Kapagyár építtetése, ami már az idősebbik fiú, Klein Károly építtetett. A község területén volt a tulajdonukban három vizimalom és egy kendertrő, egy villany erőmű. Ez látta el az egész község lakosságának a világítását; kevés utcai lámpák voltak rendszeresítve, 120 voltos egyenáramú hálózattal. Ezen kívül volt egy tanyája a Szelce pusztán, 90 holdas, ahol 10 pár cseléddel, komenciós havi keresettel.

A középső malomról (ma Dózsa Gy. u. 5.)

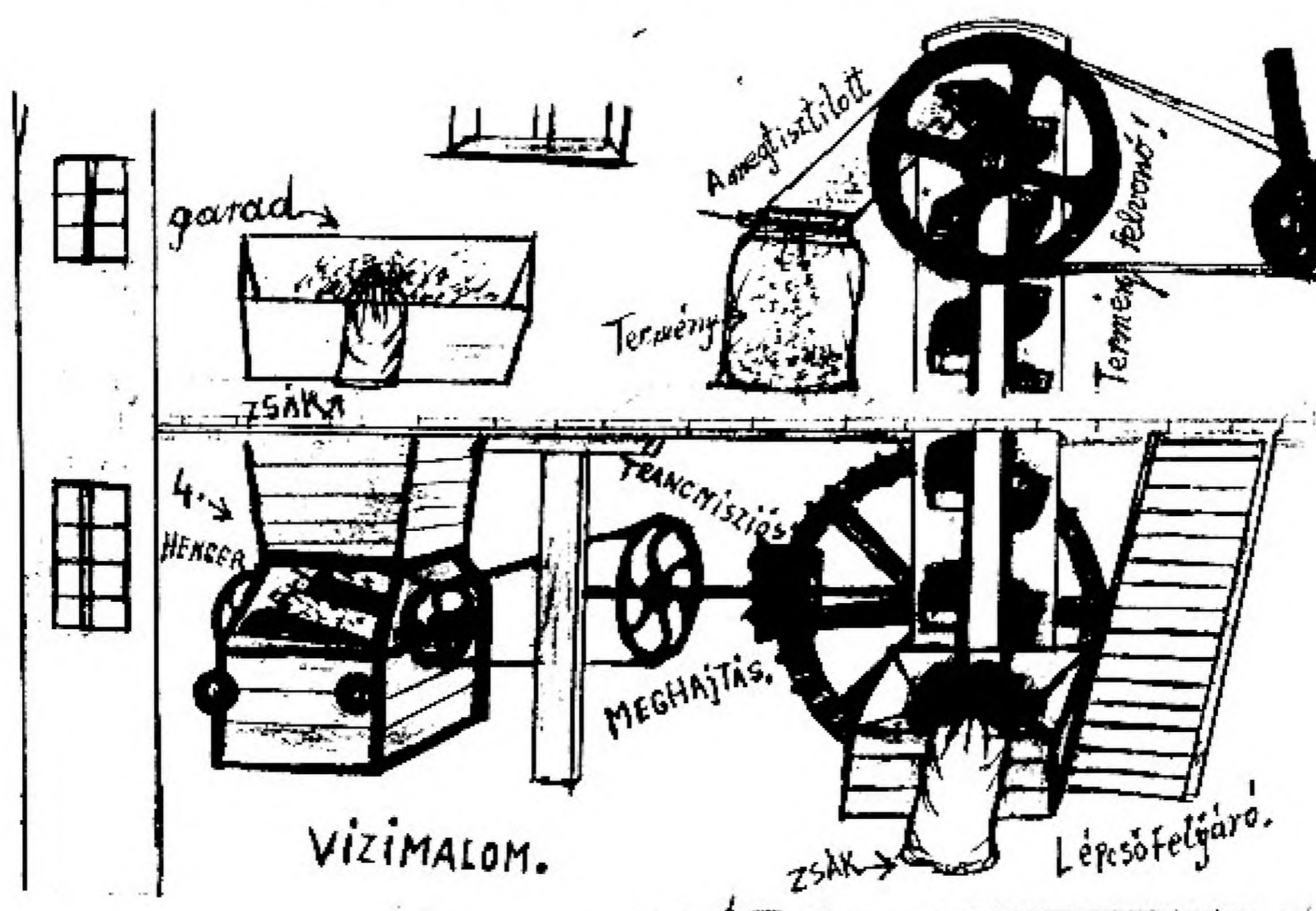
A négy hengerszékes malom 24 óra alatt 160 q -t őrölt, cseremalomként. Ez azt jelenti, hogy az őrölni való termény lemérése után azonnal kimérték az érte cserében járandó lisztmennyiséget és nem kellett várakozni a megőrlésének az idejére. Azonnal vissza indulhatott az otthonába az illető gazda.

Allandóan hat molnár dolgozott: 3 nappal és 3 éjjel. Belülről két emeletesre volt építve. A hat molnár mester mellett volt hat molnár segéd, két főgépész és két takarító. Volt mester-szoba és segéd-szoba. A vízi meghajtáshoz kiegészítőnek volt egy 260 LE-s fekvő, stabil gőzgép, ami segítette a malomban az őrlés egyenletes munkatermelésének a biztonságát. Klein Antal - mint malomtulajdonos -

mestereit összefogva maga vizsgáztatta az összes segéd munkásait (abban az időben még nem volt vizsgáztató ipartestület. A molnármesterek név szerint : Leskó József, Kovács Lajos, Minárik Barna, Kovács László, Bak Béla, ifj. Leskó József voltak.

A középső-malom vízikereke és szabályozója (fent), valamint egy hengerszék elrendezése (lent) [Beregszászi Lajos rajzai]

Jósvafői iparosok

Községi kovács mesterek: Czafik István, Ar dai István, Balogh Károly, Bokros Gyula;

Kerékg yártók: Bak László, Bokros István, Garan András, Dely József, Czafik István, Bak Lajos, Smalko László;

Kerékg yártó és bog nár: Pogány László;

Asztalos mesterek: Bak János, Bak István, Id. Bak Miklós;

Ács mesterek: id. Garan József, Palcsó István, Palcsó László, Garan András;

Kapakovác s ok: Bak Lajos, Bokros János, Smalko László, Pejko Mihály;

Cipészek: Györi Pál, Györi Béla, Vostyár István, Tóth Bálint, Apáti Ferenc, Apáti Gyula;

Férfi szabó: Györi Pál, Szakál Imre, Bak Lajosné, Pogány Zsuzsanna, Garan Klára, Bak Istvánné, Czafik Béla, Molnár Károlyné, Bandi Apollónia, Bak Gergelyné, Garan Erzsébet, Palcsó Lászlóné

Erdészek: Smalko Sándor, Smalko József, Tomka György, Bak László, Dely Ferenc.

Jellegzetes jósvafői férfi viselet (Beregszászi Lajos rajza)
(felirat: háziszötte s vászonból készített ráncos vállú ing és rojtos aljú, bőre szabott vászon gaty a)

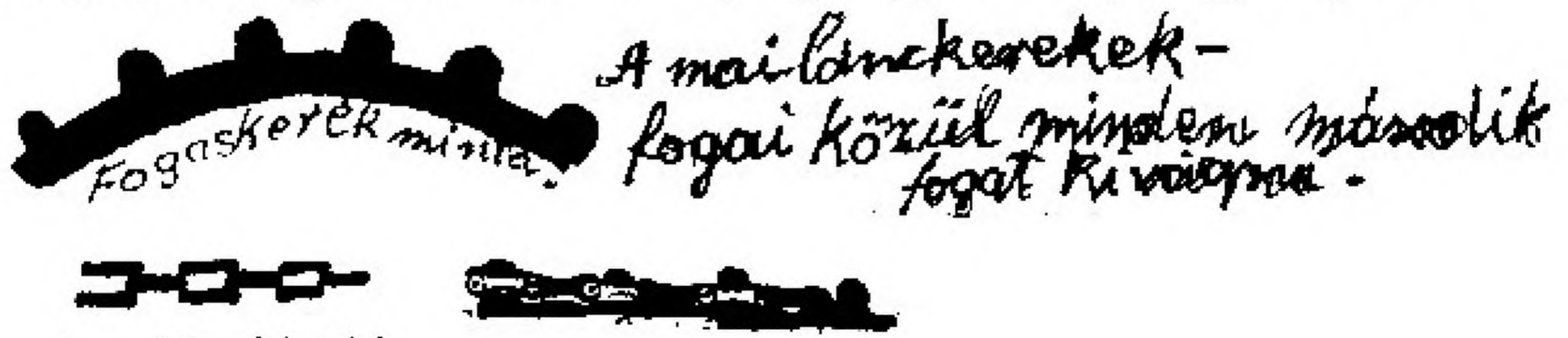
Az első jósvafői kerékpár

Az volt Jósvafőn az első és egyedüli kerékpár, amit én ajándékozásul kaptam egy idős nyugdíjas községi jegyző fiától, aki a 14-es Világháborúból orosz fogságban maradt, és nyolc év után akkoriban tért haza 46 évesen - **Thüróczi Zoltán**, az édesapja pedig **Thüróczi Endre** volt.

Ez a kerékpár a spájzban állott, az 1910-es évektől, mert a jegyző úr akkoriban vette a fiának még amikor diák volt, és már unott volt a jegyző úr feleségének a spájzban való tartása és kerülgetése. A Zoltán úrnak a fogságból hazatérve már nem volt kedve használni, így a kerékpár kikerült az istálló mellé, a szénatartó helyiség egyik sarkába.

Én mindig nézegettem - mint afféle gyerek , hogy hogyan lehet a két keréken utazni véle? Ezt nékem a Zoltán úr több alkalommal is megmagyarázta és én kedvet kaptam hozzája. Egy alkalommal megkérdeztem, hogy megvenném, de nincs semmi pénzem, hogy fizetni tudjak érte. Ez az alkudozás majdnem egy évig is elhúzódott, amikor is a Thüróczi Endre bácsi azt mondja nekem, hogy: Lajoska, úgy beszélgettük meg a fiammal, hogy ha már néki nem kell ez a bicikli, akkor oda adjuk neked ajándékba, és eljárogatol nálunk, amikor nem vagy az iskolában, és ezeket a teheneket megétteted és rendbe tartod az istállót. Így én meg is kaptam a kerékpárt, amit nagy örömmel vittem haza.

Én voltam Jósvafőn a király, akinek az első biciklije volt, meg is tanultam rajta egy fél éven belül, és mindenki csodálva nézett az utcán, amikor már futkostam véle, és még a lábamat is föl mertem rakni a bicikli kormányra tetejére. Ez még kézfékes volt, és minden második láncszeme öntöttvasból volt készítve, amit talán úgy lehet elgondolni, hogy a lánckeréken a 8-as számon két kis lyukat fúrva, lemezek fogták közre két oldalról, vagyis így nézett ki, ahogy lerajzoltam.

Kézfékes volt, szabadon futó hátsó kerékaggyal, híre sem volt a kontra féknek. Akkoriban olyan ára és jelentősége volt, mintha a mai időben valaki repülőgépet vásárolna. Amikor divatba jött, biz' 2-3 havi keresetet is oda kellett érte fizetni, aki biciklit akart vásárolni. Amikor már ipari tanuló voltam, én minden vasárnapon kerékpároztam, a falusi iskolás társaim pedig kétoldalt mellettem futkosva kísérettek.

Tulajdon- és birtokviszonyok

Az egyházközség papja Fodor Géza volt, akinek gazdasági vezetője Dely Lajos kurátor volt. A református egyház a község területén lévő első osztályú erdőségből 240 magyar holdat és 340 magyar hold szántóterületet birtokolt.

Név szerint a mező területek: Kis-galya, Tohonya-bérc, Palonták, Szőlő-hegy, Pánt-bérce, vagyis a községet körben fekvő legközelebbi szántóterületek. A területi részesedésből, azaz egy évi tüzelőfa felhasználásból a pap részére 120 ürméter tűzifát a község lakosainak kellett családonként 2 ürmétert fizetés nélküli közmunkával kitermelni. A református tanító részére pedig 15 méter fát, ezt a mennyiséget az igavonó állatokkal rendelkező gazdaközönségnek pedig a pap udvarára és a tanító úr udvarára ingyen befuvarozni.

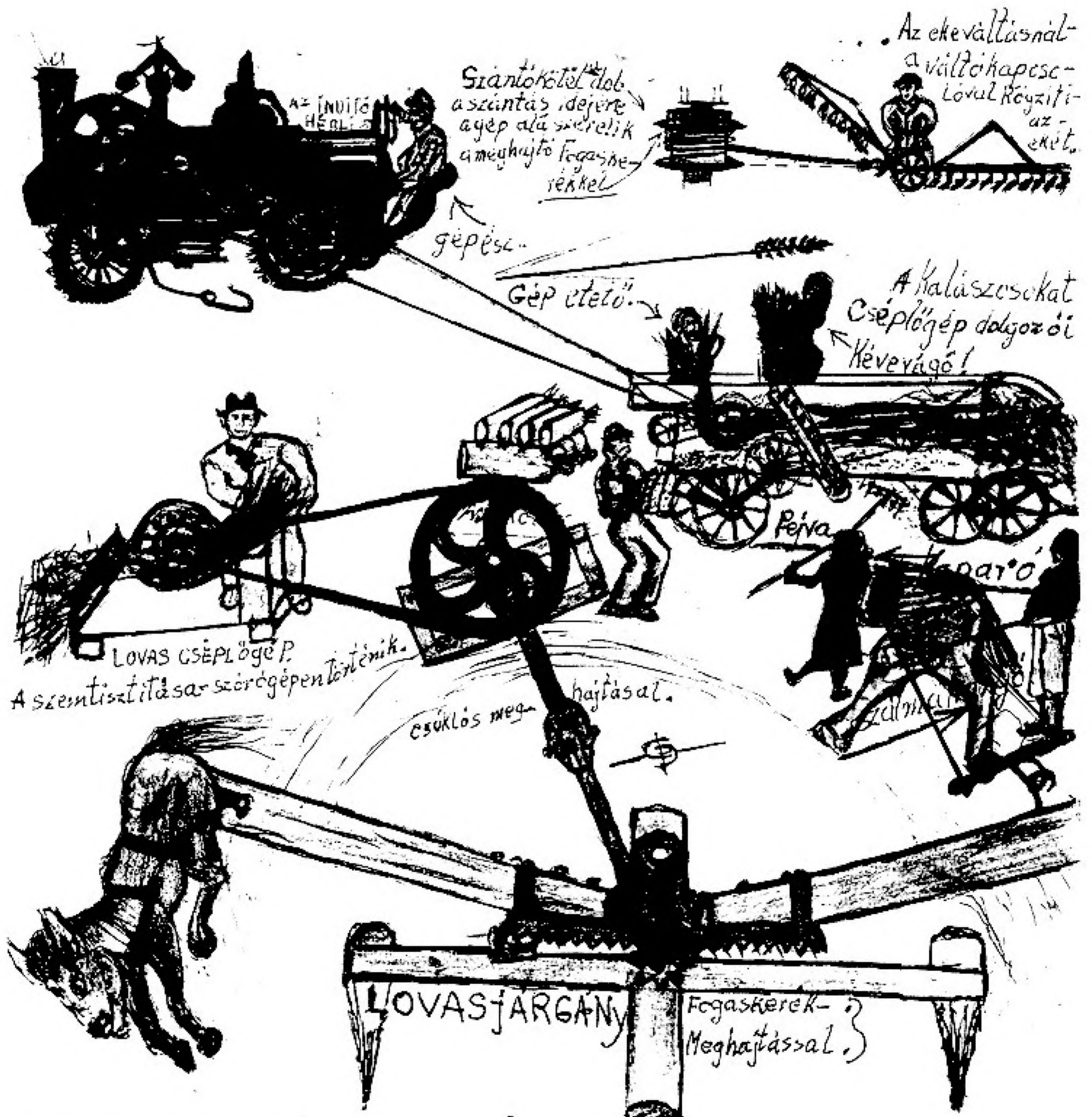
Az egyházi adó családonként a következők szerint volt megállapítva: családfők részéről 1-1 véka búza (ami 32 liter, vagyis férj és feleség után 64 liter; fél véka rozs vagy zab, azaz 2×16 liter = 32 liter. Úrvacsorai pénz személyenként 2 Korona, pénzváltás után 2., 3., 5 pengő. A családban élő és iskolavégzett, ill. úrvacsorával élő felnőttek után fél véka búza, 8 liter gabona vagy zab, pénzből 1 Korona, vagyis mindenből az 50 %-a.

Tekintsük át a birtokok megoszlását nagyság szerint:

- 200 holdon felül - Református egyház;
- 150-200 hold között - Klein Antal és fia Klein Károly;
- 100-150 hold között - Garam István, Garam Károly, Garam Miklós, Bak József, Bak István, Bak László;
- 70-90 holdasok - Marek István, Bak János, Bak Sámuel, Jóna István;
- 15-40 holdasok - Szakál Zsigmond és fia Szakál László, Bokros Lajos, Dely Lajos, Dely János, Dely Imre, Dely Gedeon.

Az utóbbi - kisebb birtokosok bérleti földterületeket is műveltek. A cigány-roma családok pásztorkodással (tehén csordás, ökör gulyás, borjú csordás, disznó pásztor, ménes csikós, juhászok), a többiek kosár-kötéssel, vályog vetéssel, barkács munkákkal keresték kenyerüket.

Életképek a század első felének mezőgazdasági eszközeiről
[Beregszászi Lajos rajza]
(a képen látható járgány - Bak István adománya - a tájházban látható)

Községi alkalmazottak

Községi bíró, törvénybíró, főjegyző, segédjegyző, pap, tanító, kisbíró, hivatalsegéd, éjjeliőr, szőlőpásztor, erdőkerülő, rétipásztor, harangozó,

Az iskoláról

A tanító egy tanteremben tanított, az első osztálytól a hatodik osztályig, 125-130 gyereket 8 órától 12 óráig. Ebédre haza engedte őket és délután 2-től 6-ig folytatta a tanítást. Hétfő, kedd, szerda és szombat délután az ismétlő iskolásokat tanította, ezen kívül minden héten két este énekkart tanított, szerdán és szombat este az ifjúság részére szindarabokat tanított, a karácsonyi, újévi, húsvéti, március 15-i, pünkösd-i és aratási ünnepek alkalmára idejére. Minden iskolásnak a hatodik osztály elvégzése után hetente két délután kötelező volt a megjelenés az ismétlő iskola tanítási idejére. Az első osztály végére az írást-olvasást kellett elsajátítani és a számolást 100-ig, a másodikosoknak 200-ig, a harmadikosoknak 500-ig, a negyedik osztályosoknak 1000-ig és a nagy szorzótáblát könyv nélkül, mint az imádságot.

Az osztályzatok között 1-es volt a jeles, ill. a kitűnő, következett a kettes, hármas, négyes, majd az ötös volt a leggyengébb.

A jósvafői énekkarról

Az énekkar létszáma 54 fő volt, amelynek tagsága az esetleges elhalálozások alkalmával, új tagok pótlásával rendeződött. Én 1926-tól, 14 éves koromtól tagja voltam, mint tenorista. Kiemelkedő előadásunk volt 1928. évben Horty Miklós kormányzó úr látogatásakor az aggteleki bejáratnál, majd később, amikor a jósvafői bejárat megnyitó ünnepe, ill. a Tengerszem Szállodának az avató ünnepe volt, azután amikor a megyei közlekedési forgalmú másodrendű műutat elkészítették a putnoki MÁV állomás összeköttetésére.

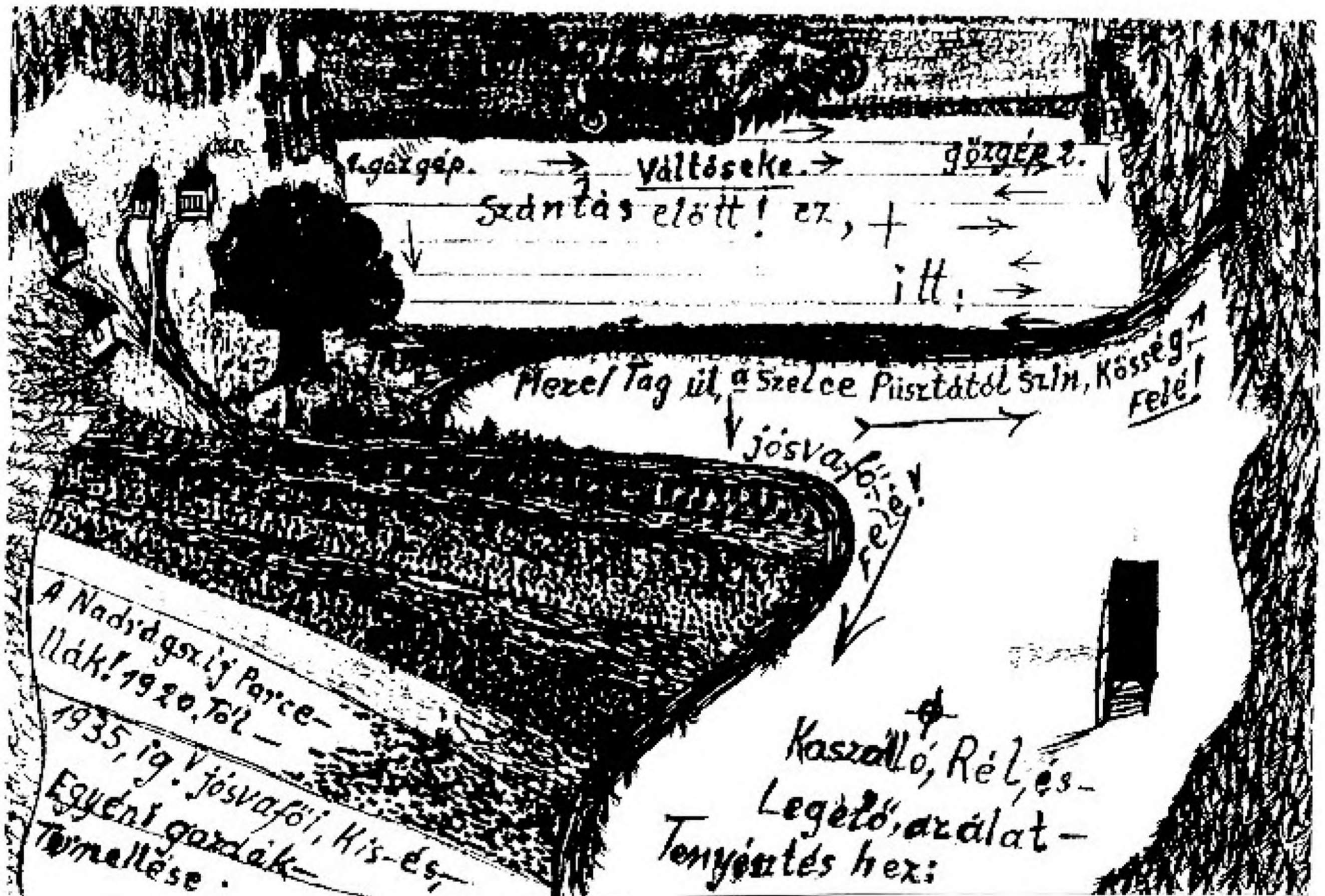
Énekkarunk a templomi református vallási énekeken kívül irredenta énekek (*"Nemzeti dal"*, *"Talpra magyar"*, *"Székely himnusz"*, *"Erdélyországban oláh csorda jár"*, *"Kossuth Lajos magyar népe gyászban, feketében"*) tanulásával és azok szórakoztató előadásaival szerepelt. Volt egy románc: *"A faluban egy kis háznál beteg mellett virrasztanak"*.

Előadott szindarabok: *"A falurossza"* (ebben a cigányasszony szerepét játszottam), *"A levelte fiúk"* (ebben szóló játékom volt), *"A falu bolondja"* (ebben a női játékom egy kuruzsló cigányasszony volt, öngyilkossági jelenettel, amely kúthaugrással végződött).

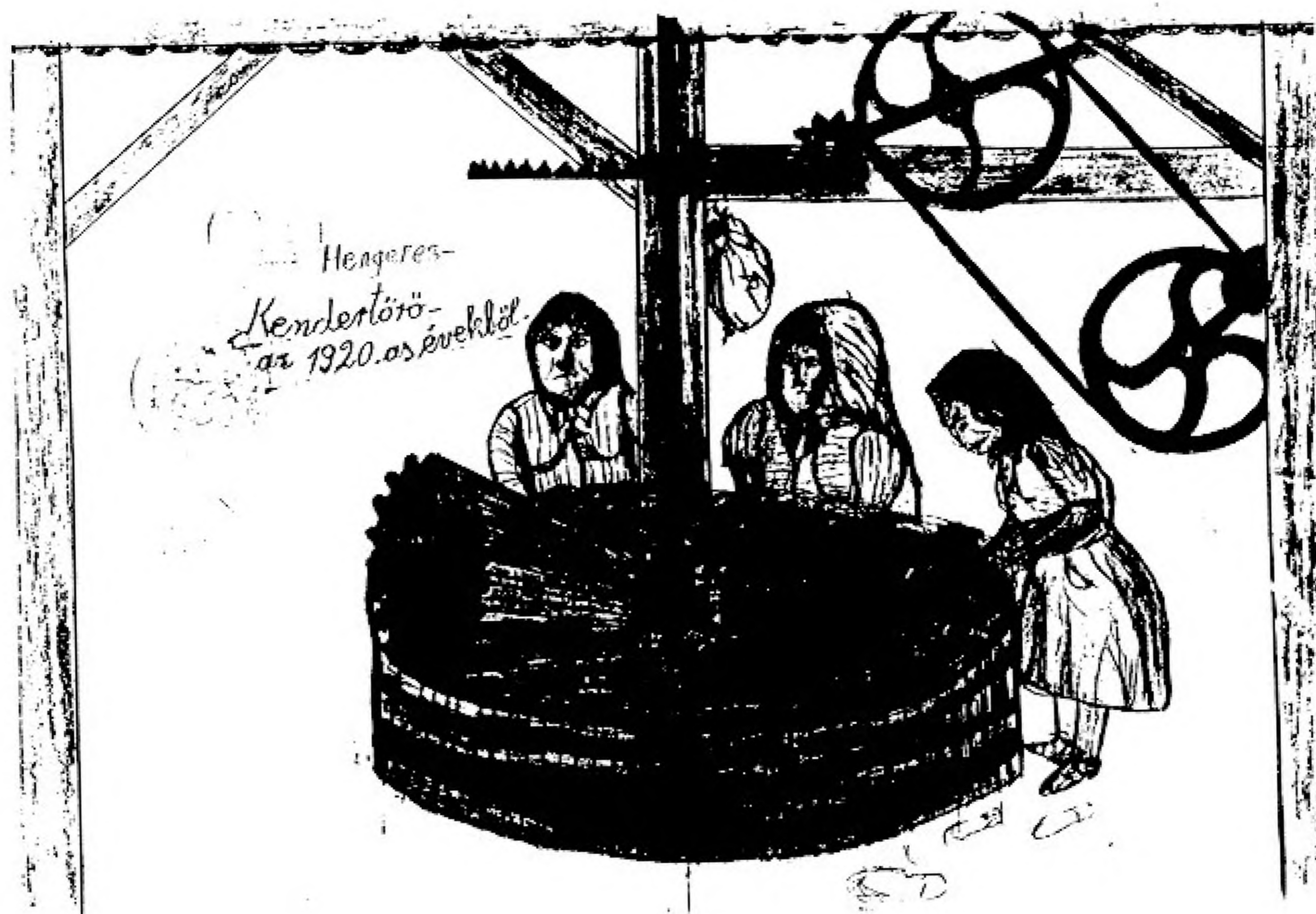
A temetési szokásokról

Ha az elhalálozott nő volt, 2 rövid harangszó, ha férfi 3 rövid harangszó jelezte. Utána a szokásos reggeli, déli harangszó az elhunyt tiszteletére, 1 nap, 2 nap és a temetés napján egy harangszó, két harangszó a gyülekezési időre, három harangszó a temetkezési szertartást végző pap indulására a lakásról, egy harangszó a halott személyének a Temető-kapuig való kísérésére, a temető kapunál a búcsúztató beszéd után a sír széléig, ekkor a testvéri és a rokonsági búcsúztató után a harang szól, amíg a betakarást elvégzik, utána a szentbeszéd, a segítők munkájának megköszönése.

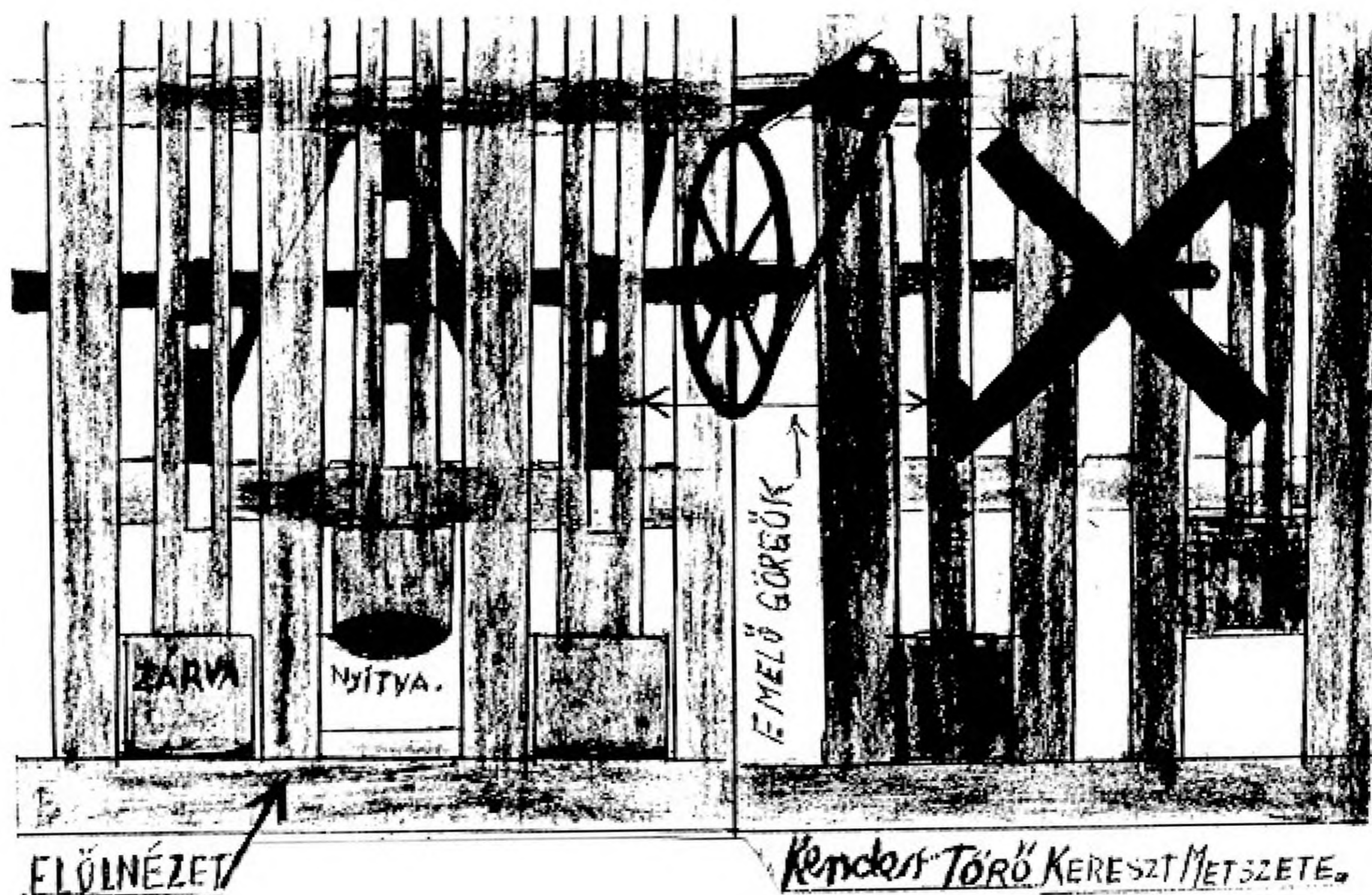
(A ravatalozóból való temetéssel az a harangszó elmarad, amivel a testet a temetőkapuig elkísérik, tekintve, hogy a ravatalozó a temetőkapunál van építve).

A jósvafői határ (Beregszászi Lajos rajza)

A kendertörő nézeti képe és metszete
(Beregszászi Lajos rajzai)

- ✿ Sajnálatos módon az alsó-malomnál működött hajdani kendertörő utolsó vasalkatrésze - a körte - ezévből a vasgyűjtés "áldozatává" vált. Kőből és betontól épült alapja ma még megvan, ezt legalább meg kellene őrizni!!!

Emlékek Jósvafő múltjáról IV.

(beszélgetés Dely Jánossal, 1995.december 10-én)

Azt szeretném megkérdezni, hogyan emlékszel a gyerekkori karácsonyaidra, hogy készültetek rá, egyáltalán, hogy zajlott le a karácsony régen Jósvafőn?

Karácsony szombat délutánján (24-én) a legszegényebb háznál is süttek egy kemence kalácsot, tepsiben: túrós, diós, meg mákos kalácsot, süttek patkókat, és akkor karácsony szent estélyén volt egy esti áhítat a templomban, azután hazamentünk, szent este volt, általában az egész család otthon volt, jöttek kántálni, általában volt egy pár cigány család, akik jöttek kántálni, ezektől tanultam meg én a katolikus énekeket. Ki mit tudott adni nekik, kalácsot, ezt-azt, no mi mint gyerekek is elmentünk csoportba verődve kántálni. Kaptunk diót, mogyorót, ez volt a fizetségünk a kántálásért.

Be is mentetek a házakba, vagy csak a ház előtt énekeltek?

Nem mentünk be a házba, csak a ház előtt. Később azután a szomszédok, szomszédasszonyok összeszedtek valamit mindig a gyerekeknek. Azután összeverbuválódtunk, és mentünk tovább. Mi, mint reformátusok, inkább református énekeket énekeltünk.

Amikor a gyerekek elaludtak, akkor volt a **karácsonyfa öltöztetés**. Reggel, amikor felébredtek, akkor már ott volt a Jézuska ajándéka, A karácsonyfa alja nem volt úgy telerakva ajándékkal, mint most. Örült mindenki, ha pár szál szaloncukor volt. Meg mondom; ilyen tepsibe sült sütemény, csillag mintára, meg szív, meg különböző mintára kiszaggatva, az volt a karácsonyfára felaggatva. Meg piros alma. Ha valakinek egy-két narancsot sikerült szerezni, az nagy újság volt, annak idején. Akkor valamikor volt **szentjános kenyér**, most hírit sem látni szentjános kenyérnek.

Maga a karácsonyfa, az a tiszta szobában állt?

Nem, az ott állt a **lakóházban**, úgyhogy azt mindenki látta, úgy volt. Valahol, ahol magasabb volt a ház, volt úgy, hogy a padlásba kötték fel, úgy csüngött. Másik helyen talpba volt letéve.

Milyen volt a karácsonyfa, lucfenyő?

Dehogy! Boróka volt, hisz itt Jósvalő tájékán nem volt fenyőfa, annak idején. Boróka volt. Gyönyörű szép borókák voltak. Egy cseppet szűrt, de gyönyörű szépek voltak.

Amikor együtt vacsorázott a család, az valami ünnepi vacsora volt?

Olyas valami volt, mindig; vagy liba, volt a libának a tőpörtyűje, akkor a máj megsütve, savanyúsággal, tört krumplival. Ez volt a vacsora. Majd karácsony reggelén, ugye már akkor reggel fonott kalács volt tejes kávéval a reggeli, mert ugye úrvacsorára ment mindenki, és akkor ilyen szeszmentes dolog volt, mert ugye 10 óra körül harangoztak, mindenki elment úrvacsorázni, aki korba beleillett, akkor utána megvolt az ebéd, vagy hizott liba volt vágva, vagy ahol disznó volt, általában karácsonyra mindenütt iparkodtak egy disznót vágni, akkor abból volt az ebéd, több fogásos ebéd volt, utána egy kis szieszta, délután mentünk istentiszteletre, mindenki ment templomba, délután azután már szabadjára volt eresztve mindenki, általában otthon voltak, általában elmentek a testvért, a rokont meglátogatni, komát, általában karácsonyra mindig volt 3 felvonásos színdarab, amit a fiatalokkal tanítottak meg.

Ezt hol adták elő?

Az iskolában, volt egy összerakható színpad, oda kellett menni, összerakni a színpadot. Első nap este volt a főpróba, akkor a nagymamák meg a gyerekek mentek ilyen olcsó áron megnézni a színdarabot. Második nap este volt a rendes előadás, utána meg reggelig tartó bál. Oda már a gyerekeket nem vitték.

A bál az hol volt, a kocsmában?

Az is az iskolában volt. Vége volt a színdarabnak, akkor elmentek a fiatalok átöltözni, haza, vacsora, stb., addig kirakodtak, az ülőhelyeket kihordták az iskolából, csak körül hagytak a mamáknak - a garde-mamáknak. És akkor már muzsikált a cigány, reggelig tartó bál volt. No de már karácsony első napján volt István est. Második napján volt János estéye. Akkor általában ezt már úgy dugiban a színdarabosok is megtartogatták. Délután akkor menni kellett szétszedni a színpadot, visszahordani a helyére, a parókia melletti csűrben voltak a kecskelábak, meg a kulisszák, úgy hogy ezt csak össze kellett rakni meg szétszedni. Általában első nap a kocsmá is be volt zárva (karácsony, húsvét, pünkösöd első napján mindig be volt zárva). Második nap reggel kinyiták, tíz óráig, azután ismét becsuktak.

Karácsony estéjén akkor általában bibliaolvasás volt, csendesen az egész család otthon volt. A petróleumlámpa mellett ült a család körben, még emlékszem rá,

anyám árpát pörkölt, reggelre kávénak, úgy pirította az árpát egy lábasban a sperhéton, reggel az volt a reggeli, a fehér kalács, meg a tejes kávé. Ebédre vagy töltött tyúk, vagy libák voltak, akkor libaleves volt, vagy disznóhús leves volt, a töltött káposzta az nem maradhatott el, az mindenütt volt egy nagy lábas töltött káposzta. Azt körülülte a család, aztán akkor az volt a második este általában a vacsora.

Mi kis fiúk mentünk köszönteni a karácsonyt, a szegényebbje, mert a jó gazda fiúk nem mentek, csak mi szegényebbek mentünk. Mentünk István napját köszönteni, mentünk János napját köszönteni, hol kaptunk valami fillért, hol egy darab kalácsot, hol egy barackot a fejünkre. De ha nem mentünk, akkor hiányolták, hogy "Nem gyöttél!". Reklamálták.

Voltak versek, köszöntők, külön Istvánra, Jánosra?

Persze, voltak.

Emlékszel ezek közül valamelyikre? El tudnád mondani?

Emlékszem hát! Karácsony első napján az volt, hogy

**"Szálljatok le, szálljatok,
betlehem-i angyalok.
Zörgessetek meg ma este
Minden kicsiny ablakot.
Kunyhóba és palotába
Egy örömet vigyetek.
Boldog, békés ünnepet."**

Akkor mentünk, hát volt olyan, hogy:

**"Egy kis tintát cseppentek csizmám orrára
Élkeztem már én karácsony napjára.
Csörgetik a kulcsot, pénz akarnak adni.
Ha tallért nem adnak, el se fogom venni."**

Én például úgy mentem István napot köszönteni, hogy:

**"Itt van, tehát eljött újra, István a te névnapod,
Adja Isten, hogy még sokszor érjed meg e szép napot.
Élhess vígan itt közöttünk, el nem múló kedv között
És örködjön a Jóisten a drága életed felett."**

**Minden nap és minden óra örömet hoznék néked,
Amit a te szíved kíván, adja meg jó Istened!"
Szívemből kívánom! A garast megvárom!**

Ez volt az István-napi köszöntő, persze ezt lehetett Jánosra is! Csak nevet kellett változtatni. Már a karácsony harmadik napja, az már olyan lógó nap volt, de hát akkor is össze verbuválódott a nép, mentek Jánost köszönteni, nótaszóval. Mert a bálból, amikor a legények mentek hazafelé, eszükbe jutott, hogy van egy János barátjuk, köszöntsük csak fel! Oszint akkor mentek oda.

Karácsony után mindjárt van szilveszter, meg újév. Az nagy ünnep volt?

Szilveszterkor megint mentünk kántálni, akkor kukoricamálét süttek, azt én nem tudom neked elsorolni, csak kukoricalisztből tepsiben ilyen újnyi vastagon kukoricamálét süttek, ez volt a szilveszteri sütemény. Mi akkor is mentünk kántálni. Hogy is volt:

**"Új esztendőben mi vigadjunk, született Jézust mink imádjuk,
Régen megírták már a szent próféták, hogy fiat szüljön a nemes világ."**

Újévkor, szilveszterkor mindig mentünk templomba. Arra is van nekünk külön énekünk.

Újévkor mindenki ment boldog újévet kívánni, hát a szilvesztert azt általában jó hangulatban töltötte el mindenki, vagy a szomszédokkal közösen, vagy sokan a kocsmában ugye, de a fiatalok, idősek kártyáztak, ultiztak, reggelig tartó mulatság volt a kocsmában. Akkor újévben is egyszer volt istentisztelet.

De bál akkor nem volt?

Nem. Akkor nem volt. Mindenki a maga szerénységében töltötte el, barátok közt, a szomszédok együtt szilvesztereztek. Az újévet mindenki megünnepelte, aztán kezdődött az újév, kezdődött a robot.

Köszönöm szépen a beszélgetést, remélem jövő évben folytathatjuk!

Arcok és emlékek egy régi fényképfelvételen

Ez a felvétel **Bak Alberték** portáján készült 1946 vagy 1947 nyarán, szerzője ismeretlen (nagyított változata a Tájházban megtekinthető). A rajta lévő személyeken, a korabeli viseleten kívül érdekessége a Hoffer traktorral hajtott cséplőgép, egy a Jósvafőn működött 5 cséplőgarnitúrából (**Bokros Béla, Garan Pál-László** {ez egyenáramú hajtással működött}, **Bak Béla, Fuczkó József, Czafik István** tulajdonában). A képen látható személyek **Dely János** azonosítása alapján:

Bal szélén: nem felismerhető gyerek, **Palcsó László**;

A cséplőgép tetején: **Vostyár László** (magasabb), **Jóna László** (alacsonyabb);
Jóna László előtt **Dely János, Simon László**;

A cséplőgép oldalán: **Oláh Sándor** (kalapban), mögötte **Bak Albert**;

Benne ül: **Bak Gyula**; kendős nő: **Bak Mária**

Vezeti: **Bokros Béla** (a cséplőgép és a traktor tulajdonosa);

Mellette jobbra: **Lakatos Károly**; **Bak István** (svájci sapkában), **Bak Jolán** (az ajtóban), **Bartkó Jenő** (a keréken);

Elöl kalapban: **Farkas János** (kisbíró); a kormánykerék előtt: **Pejkó Mihály**;

Bokros Béla előtt: **Bak Béla**

3 nőalak: gyereklány (Margit), **László Dánielné, Lakatos Károlyné**.

Ha bár ki rendelkezik a falu korábbi életét ábrázoló régi fotóval, kérjük, hogy egy másolat készítésének időtartamára bocsássa rendelkezésünkre.

Részletek Kis Dániel XIX.századi jósvafői református lelkész és tanító naplójából

A napló eredetije a Miskolci Herman Ottó Múzeumban található. A továbbiakban folytatjuk a napló néhány részletének közlését, bízva abban, hogy egyszer talán az egész megjelenhet.

1833.év

"Csak nem egész September szünetlenül felette essős volt, még pedig mindenütt, itt nevezetesen, és ezen a környéken annyira szakadt a zápor-esső, hogy ezen falut egy kis hijja, hogy el nem sodorta a víz, kiváltképpen Sept. 22, 23, 24^{ik} napjaiban, a midőn egynehány nap még a templomba sem mehettünk, ugyan e tájba az egész Sajó, Rima, Bódva, Hernád vizek mentiben igen sok kárt tett mindenfelé a sok árvíz, és ekkor tsak az olyan nagy ember járhatott volna szabadon, mint a régi azon nagy, a ki a Noé Bárkájából kiugrott az Özönvízbe, és tsak nadrág-kötésig ért néki az özönvíz, bezzeg az ilyennek pólyából kellene nadrágot varrni, hát még e végett már hány bőrből varna néki valamellyik csizmadia majszter.

Sept. utolsó napján a folyosóban kezdett betegeskedni a feleségem, a mellyben 4 nap fekvő beteg volt, azután rendesen hála Istennek meggyógyult.

Valamint más tájjékain az egész országnak, a sok kivá... Septemperi essőzés miatt, úgy itt az igen igen tsekély szüret Okt. 15^{kén} kezdődött el, melly is vagy harmadnapig, vagy inkább tsak állott, a számára semmi bor sem lesz, - a kiadott Okt. 15^{kén} ment el innen Debreczeni aratási Supplica.... Kállai János, úti társa volt Szabó Antal, mindössze 7 napot töltöttek el Jósvafőn. "

Az 1831-es kolera járványról Kis Dániel így emlékszik meg naplójában:

"Vacatió lévén, mint erőtelen még Julius vége felé, és tsak
., és kedvetlenül folytak a napok, kivált a feleségem még akkor is

többször feküdt, erőtelenkedve, mint sem , azonban a mi ezen bajt nevelte a T.ttes K. Vármegyének ide 7dik Jul. érkezett szoross parantsolatja , Jósvafőn mint szélső helységnek a határa napról-napra hétre hétről rendeltettek azon okból, hogy az országnak több részeiben a ma nevezetes dögletes nyavalya a Cholera, vagy epekórság kiütötte magát /: melly országba 1830-ban 70000 ember közül - ennyien lévén benne ott betegek - 40000 ölt meg:/ ennél fogva mindenütt szoros felvigyázások tétettek e tekintetbe, mégis mind ezek mellett is, itt is Jósvafőn sokan kínlódtak benne, sőt ketten, úgymint Matós György felesége és Matós Pál, az egyik 29ik a másik 30dik Júl. a szerzett nyavalyába meg is haltak, a kik harang szó mellett a T.ttes Vármegye parancsolatja , az egyik férje által, a másik felesége által szekérre tétettek rá, , ruhába meghóttak, ugyan azokba, koporsójok nem lévén, a temetőre félre helyre szekéren kivitetvén, egyedül az özvegy férj és özvegy asszony tették be ezen meghóttakat egymás mellé egy sírba s magok is húzták rájuk a földet,- borzasztó volt mindezek, de ezek valósággal Jul. 31dikén így történtek félve és rettegetve minden ezen látástól.

Azután Augustus békövetkezvén /: 1831:/ valamint az egész országba, úgy itt ezen hólnapnak elein, közepén, sőt a végén is tsak nem szakadatlanul a Napkeleti Cholerában, vagy epekórságba kinok közt, tsak nem egymásra húlva haltak az emberek, nevezetesen 7dik Septemberig, amidőn ezt írom, Sidókat, R. Catholicusokat ide nem számlálván tsupán hitünk sorsai Jósvafőn 40nen hóltak meg, részemről szólván igen sokszor kétséges szempillantásokra is voltam kitétetve, mert a T.ttes Vármegye parancsolatja , énekszóval, a meghólt testől 40, 50 lépésnyire megállapodva, tartottam az utolsó tisztességet részemről megtenni, volt olly nap, hogy ház... meg négyet is eltemettem, úgy hogy újj Sept. 7dik napjáig tsak részünkről szólva 55re ment a magos holtaknak a száma, holott volt ollyan ez előtt való ittlaktomban, hogy 8nál többet nem temettem el, akkor tehát Pestis lévén, így történtek ezek nem tsak itt, hanem az egész országba, de engem és az enyémeiket eddig, amikor ezeket írtam, a jó Isten itten a Pestis idején kegyelmesen megőrzött és atyaiként megoltalmazott.

Megszűnván a Pestis itten éldegéltem a enyémeikkel, /: más tájjékokon még ekkor dühöngvén a Pestis:/, egész September egészen békességben s egészségben eltöltöttem"

Kis Dániel 1837. októberéig vezette naplóját. A napló utolsó oldalán Maklári István - Kis Dániel jósvafői utóda - jegyezte be a következőket:

"Meg halálozott 1838^{dik} évben, ezen mindenektől kedvelt Oskola Tanító, kevés napokig lévén beteg több Rector Collegaitól el temettetett, nagy zokogások és szánakozásokkal el telve tétetett a nyugalom helyére, megbetegedett Dániel Napján és akkor ágyba esett, meg hótt 8^{ik} Febr., el temettetett 10^{dik} Febr. szerdán, béke hanvainak. Ezen véletlen eset után az Oskola árván maradt, valamint hitvese is. Három hetek el telése után a Jósvafői követek engem Maklári Istvánt hittak idő töltőjöknek, én el is jöttem, mint próbálatlan a' gyakorlás kedviért leginkább, el is jöttek értem Giczére 15^ő Február és másodikba szerencsésen el is érkeztem, a' hol már igen vártak, szükségesek lévén az . . . Tanítóra."

Ezt a bejegyzést még egy követi a napló utolsó (100.) oldalán:

"Dédnagyapám meghalt 54 éves korában Mária leánya volt a nagyanyám, 1940 II/20. Mészáros Dezső

✱ a szövegekőzi kihagyott szőhelyeken olvashatatlan szavak állnak.

*Meg halálozott 1838^{dik} Evben
ezen mindenektől kedvelt Oskola Tanító, kevés napokig
lévén beteg több Rector Collegaitól el temettetett, nagy
zokogások, és szánakozásokkal el telve tétetett a ny
ugalom helyére, meg betegedett Dániel Napján és
kor ágyba esett, meg hótt 8^{ik} Febr., el temettetett 10
Febr., Szerdán, béke hanvainak, Ezen véletlen eset
után, az Oskola árván maradt.*

A jósvafői harangról

A jósvafői harangtoronyban lévő 180 kg-os bronz harangon a következő feliratok olvashatók; az alsó ütőfelületen körben:

**ÖNTETTE A JÓSVAFŐI EV.REF. EGYHÁZ
KÖZÖSSÉGE 1882 DIK ÉVBEN**

A falu felé néző oldalon Kossuth címer, az ezzel ellentétes (temető felé néző oldalon):

**ÖNTÖTTÉK ÉS FELSZERELTÉK
POZDECH JÓZSEF UTÓDAI
THURY JÁNOS ÉS KOSTS
IMRE BUDAPESTEN 1882
DIK ÉVBEN**

A harangtorony állapotának leírása:

A torony külső felületeinek vakolata erősen hiányos. A bejárati ajtó gyenge, lakatja lefűrészelve. A két karból álló feljáró lépcső fokai meglehetősen korhadtak, korlátai gyengék, összességében balesetveszélyes.

A harangszinten lévő zsáruk leszedve, talán még használható állapotban (a kilátás fantasztikus minden irányba!). A harangot tartó faszerkezet állaga változó, egy konzerváló kezelés időszerű lenne. A hiányzó harang miatt a fa szerkezet dinamikus terhelése asszimmetrikus.

A felső toronysüvegbe egy kb. 70x70 cm-es bűvónyíláson lehet feljutni. Az ott tapasztalható nagy mennyiségű guanó a helybeliek szerint egy itt fészkelő fehér bagolytól származik.

A teljes harangtorony felújítása időszerű, szükséges.

Feljegyezte Szablyár Péter Jósvafőn, 1995. február 12-én.

Jósvafő első idegenforgalmi létesítményéről

Jósvafő idegenforgalmát egyértelműen a Baradla-barlang itteni - mesterséges - bejáratának megnyitásától (1928) származtathatjuk.

Az első turistaszállás a Törőfej-völgyben, a mai Tengersizem-tó gátja alatt lévő Klein-féle malom (un. felső-malom) átépítésével létesült. A következőkben ennek a turistaszállásnak a létrejöttét kívánjuk bemutatni néhány korabeli újságcikk, hivatkozás alapján.

Az eredeti malom képét legjobban Sándy Gyula festőművész örökítette meg, amely a Vasárnapi Újság 1863.4.számában jelent meg (p. 31-32.), "A jósvafői malom, s az aggteleki barlang vizei" c. cikk illusztrációjaként.

Jósvafői malom. — (Sándy Gyula rajza után.)

A cikk a következő bekezdéssel zárul:

"Minő ellentéte ez alvilági zordonságnak azon idylli szépségű jósvafői tájkép, középpontján az egyszer malommal, melynek kerekeit a nap jótékony sugarainál megszelídült Acheron és Styx hullámai hozzák mozgásba."

A turistaház létesítését jól nyomon követhetjük a "*Turistaság és Alpinizmus*" korabeli számaiból, amelyben az alábbi rajz is megmaradt az akkori épületről:

1931. XXI.évf. 292. oldal:

"**Jósvafői turistamenedékházunkat** még az 1932. év tavaszának folyamán megnyitjuk a turistaforgalom számára. Egyelőre 20 hálóhellyel és vendéglői üzemmel."

1932. XXII.évf. 219. oldal:

"A **Jósvafői menedékház** az Aggteleki cseppkőbarlang bejáratánál elkészült és a turistatársadalom rendelkezésére áll. Egyelőre 24 elsőrangú ágyval szerelték fel. A menedékház Jósvafő községtől 15 perc alatt, a barlangbejáratától 5 perc alatt érhető el. A háznak ünnepélyes felavatását jövő év húsvétjára tervezi az egyesület a 60 éves jubileumi ünnepélyek egyik eseményeként."

1932. XXII.évf. 258. oldal:

"Új útjelzések Aggtelek környékén. Készítette a nyár folyamán a MKE. I. Aggteleki barlang - Poronyatető - Baradlatető - Patak völgy - Jósvafői **menedékház** - Lófejforrás völgy - Méneskút: országos kék jelzés egy része."

1933. XXIII.évf. 60. oldal:

"Utána ismertette Klein Károly menedékházgondnok előterjesztését a **Jósvafői menedékházra** vonatkozó vendéglői és trafik jog megszerzésére, a barlangi villanyvilágítás bevezetésére, valamint az autóbuszjáratok beállítására. Kérte ezen kívül a hálódijaknakl mérséklését is."

1933. XXIII.évf. 149. oldal:

A MKE új **Baradla-menedékháza** az Aggteleki-barlang új bejáratánál, Jósvafő mellett, vadregényes völgyben, patak partján létesült, 30 ágyával, jó berendezésével (villanyvilágítás) kielégítő szállást és ellátást nyújt. Hálódij MKR tagoknak 1.- pengő, MTSZ igazolványos tagoknak 1.30 pengő, nem tagoknak 1.60 pengő, nyaraló vendégek számára napi penzió (négyyszeri étkezéssel) 3.50 pengő. Strandfürdő, halászás, rákászás, kiránduló helyek. Bővebbet az MKE-ben, V. Géza u. 4., félemelet, szerdán este 7-9 közt, vagy Kessler Hubert menedékházfelügyelőnél, I.ker., Lenke-út 67. sz. alatt."

1933. XXIII.évf. 175. oldal:

A jósmafői "Baradla" menedékház felavatása. Az Aggteleki-barlang jósmafői új bejárata közelében, a jósmafői Törőfej-völgy egyik szép rétecskéjén, a patak partján állott a **Klein-féle malom**. Ez kapott új fedett verandát, pincét, villamos világítást és ezt alakították át **menedékházzá** egy nagy teremmel és két kis nyolcágas szobával, melyben a Kárpát-egylet tagjai 80 fill., a szövetségi tagok P 1.10 és az idegenek P 1.40 hálódíjat, vagy 10 fillér, illetve 20 fillér belépődíjat fizetnek. Ezzel megépült a barlang mellett az első, a mai felfogásnak és viszonyoknak megfelelő igazi igazi turista menedékház, amelyhez már épül az autóút is. A Magyarországi Kárpát Egyesület a területet egyelőre csak 10 évre bérlő és opciója van a megvételre, de a ház azért már a közönség rendelkezésére áll és pünkösdkor tényleg nagy forgalma is volt. (Levelezési cím: **Klein Károly**, Jósmafő). Az avatásnál a MKE nevében **Dr. Vigyázó János** társelnök, a pénzügy- és kultuszminiszterek, valamint az OTT nevében **Dr Prém Lóránd**, a m.kir. honvédség nevében **Dr Zsembery Gyula**, a Magyar Turista Szövetség másodelnöke tartotta, ezután az MHE, a MOSzTO, az Encián, a MTE és más egyesületek képviselői adták át üdvözlőüket, majd a jósmafői bíró: **Makk József** és **Garan Dániel** helybeli gazda ünnepelték **Kaffka Pétert**, az új kijárat létesítőjét, végül pedig Kaffka mérnök köszönte meg a községnek a több, mint 300 ingyen napszámot, melyet a kijárat megnyitásához felajánlottak és meg is adtak.

Zs.Gy."

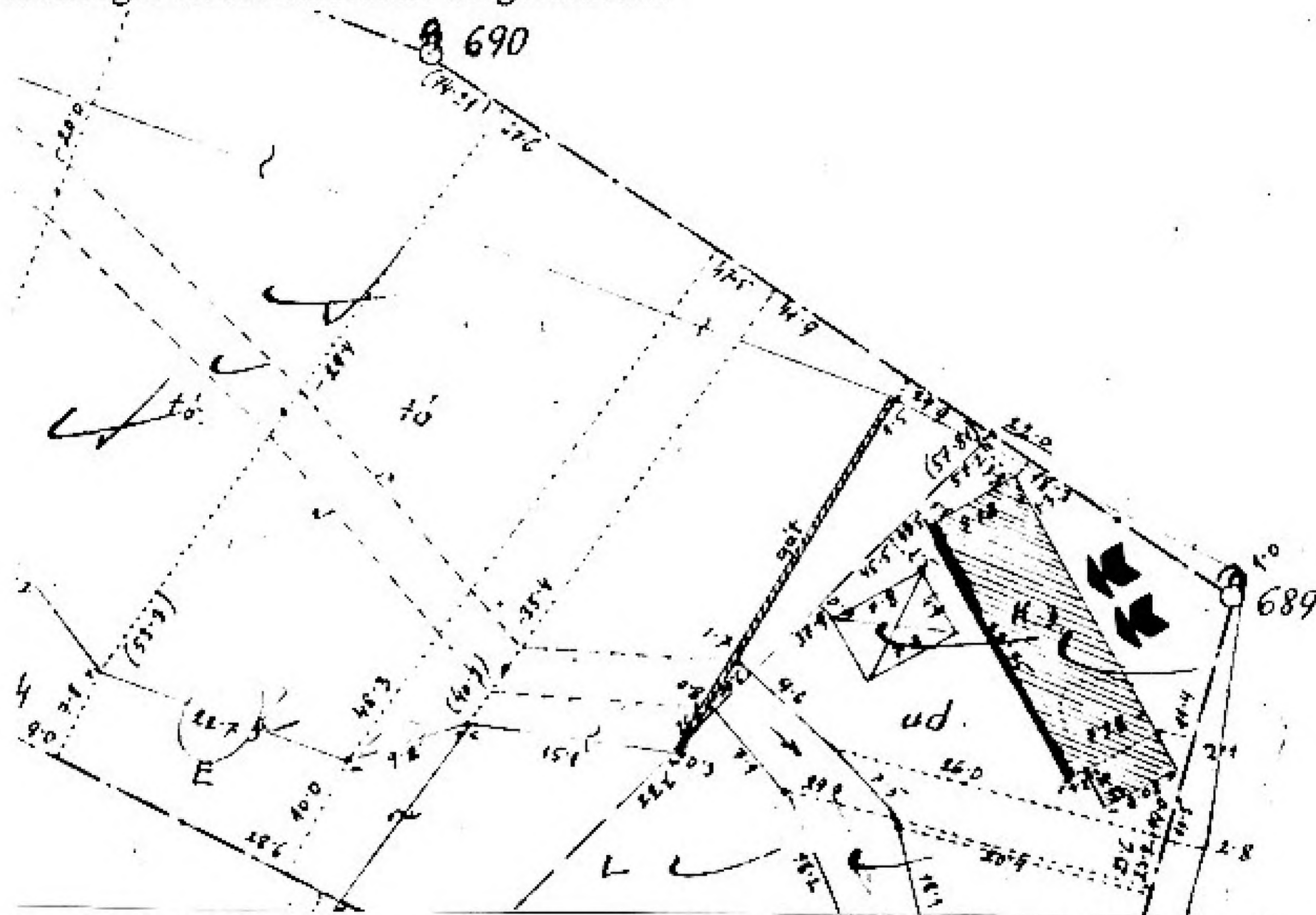
1933. XXIII. évf. 371. oldal:

Dr Vigyázó János társelnök bejelentette, hogy a **Jósmafői menedékház** ügyében nem sikerült a bérlővel a kívánt megegyezést létrehozni. Mivel az ügy jelenlegi sajnálatos állapotában az egyesület kettős felelősséggel tartozik, a választmány felhatalmazást adott az elnökségnek a polgári vagy büntető eljárás megindítására."

A Magyar Turista Szövetség Hivatalos Értesítője (II.[XII.] évfolyam, 1937.,52. oldal:

"**A jósmafői vízjogot a barlangnak adják.** A közelmúltban járt le a jósmafői vízjog eddigi birtokosának a szerződése. A vízjog felett rendelkező abauj-tornai alispán, Szent-Imrey Pál a vízjogot a Magyar Turista Szövetségnek helyezte kilátásba, ha a vízierő kihasználására vizitturbinát épít. A kb. 18 lóerőt képviselő vízierő bőven elegendő lenne a barlang és a **turistaszálló világítására**, sőt este

még a barlanghoz vezető autót egy részét is ki lehetne világítani. Ha sikerülne a viziturbinához szükséges kb. 8000 pengőt előteremteni, akkor a barlang költségvetése jelentős tételtől tehermentesülne. Ez a tétel az évi kb. 2000 pengős kiadás az áramfejlesztőgépekhez szükséges benzinre. Jelenleg az a helyzet, hogy a barlangba legalább két személynek kell a jegyét megváltania, hogy az áramfejlesztőgép üzemkölsége megtérüljön. Viziturbina esetében pedig jóformán semmi üzemkölség nem lenne, nem is szólva arról az előnyről, ami a vízierővel előállított áram sokkal nagyobb üzembiztonságával járna. A vízárakra vonatkozó szolgalmi jogot is kilátásba helyezték, csak a turbina felépítéséhez szükséges területet kellene megvásárolni."

A volt **Klein-féle malom, később turistaház** ábrázolása a jósvafői birtokvázlaton (a hajdani patakmeder, a Tengerszem-tó partvonalala és a gát feltüntetésével)

A MKE jósvafői menedékháza (metszet a Turistaság és Alpinizmusból)

A jósvafői turistaház szerepet kapott **Horty Miklós** kormányzó **1936. május 21-i** jósvafői látogatásakor is, amiről a Magyar Turista Szövetség Értesítője [II.(XII.) évfolyam 1937] így számolt be "*A kormányzó a Baradlában*" c. cikkében:

"A kormányzót hozó autó pontosan fél tizenkettőkor kanyarodott a jósvafői bejáró elé. Mialatt a turisták a himnuszt énekelték, egy pillanatra a Nap is kibukkant a felhők közül. Öföméltósága ellépett a várakozók előtt, megszólította sorban a kormány és a közigazgatás funkcionáriusait, azután megállt a turistákkal szemben és meghallgatta dr. Zsitvay Tibor üdvözlő beszédét...

...A kormányzó meghatottan, meginduló közvetlenséggel válaszolt és megadva az engedélyt a megnyitásra, megindult a bejárat felé.. Amíg kíséretével végigjárta a jósvafői szakasz kivilágított részét, dr. Zsitvay Tibor vezette és Kessler Hubert szolgált szakszerű magyarázatokkal. Az Óriások termében dr. Zsitvay Tibor kérelmére megengedte, hogy a barlangnak ezt a legnagyobb részletét óróra nevezzék el, amit Darányi Kálmán, mint az erdőtörvény végrehajtója, de úgyis, mint a kormányfő helyettese a jelenlévők lelkes éljenzése közben hirdetett ki. Mindenki csodálattal szemlélte a természet és az emberi szorgalom nagyszerű alkotását, a csodálatos szépségű, mesterien megvilágított cseppkőalakulatokat és a kitűnő utakat.

Félegy után jött ki a kormányzó a barlangból és a **jósvafői menedékház terraszán** a meghívotakkal villásreggelihez ült.

D.S."

A **jósvafői menedékház megszűnéséről** a **MAGYAR TURISTA LEXIKON** (Polgárdy Géza, Budapest, 1941.) 97. oldalán olvashatunk:

"**Jósvafői Baradla menedékház**, Jósvafőn, a Törőfej-völgyben, régi malomépületből alakította át 1933-ban a MKE. **Menedékház jellege 1936-ban megszűnt.** 1941-ben új mh. építését kezdték meg."

A jósvafői idegenforgalom alapját jelentő - Kaffka Péter mérnök irányításával kihajtott táró bejárata egy korabeli képes levelezőlapon (jobbra). ➡

Látogatás a meczenzefi (Szlovákia) múzeum-hámorban és Jan Bröstit működő hámorában

A jósvafői hámoripar (lásd *Jósvafői helytörténeti füzetek*, 2., 1995.) emlékeinek felkutatása a határ túloldalán lévő Meczenzéfőre irányította a figyelmünket, hiszen az utolsó jósvafői hámort meczenzefiek építették, üzemelték be és többen dolgoztak is benne.

Dr Dénes György hívta fel a figyelmünket a még működő, egyetlen magán hámorra, amelyet Jan Bröstit üzemeltet. Egy télutói márciusi szombaton kerestük fel Bröstit Úr üzemét, ahol egy vizikalapács, ill. egy villannyal hajtott kalapács működik.

Mielőtt útnak indultunk, fellapoztuk Fényes Elek 1851-es "geographiai szótár"-át, amelyben Meczenzéfőről, pontosabban Felső-Meczenzéfőről az alábbiakat olvastuk:

MAGYARORSZÁG

GEOGRAPHIAI SZÓTÁRA,

MELLYEN BILDEN VÁROS, FALU ÉS PUSZTA, SZÜRENDREN
KÖZÖLMÉNYREN LEÍRATIK.

—————

II. KÖTET.

FÉNYES ELEK.

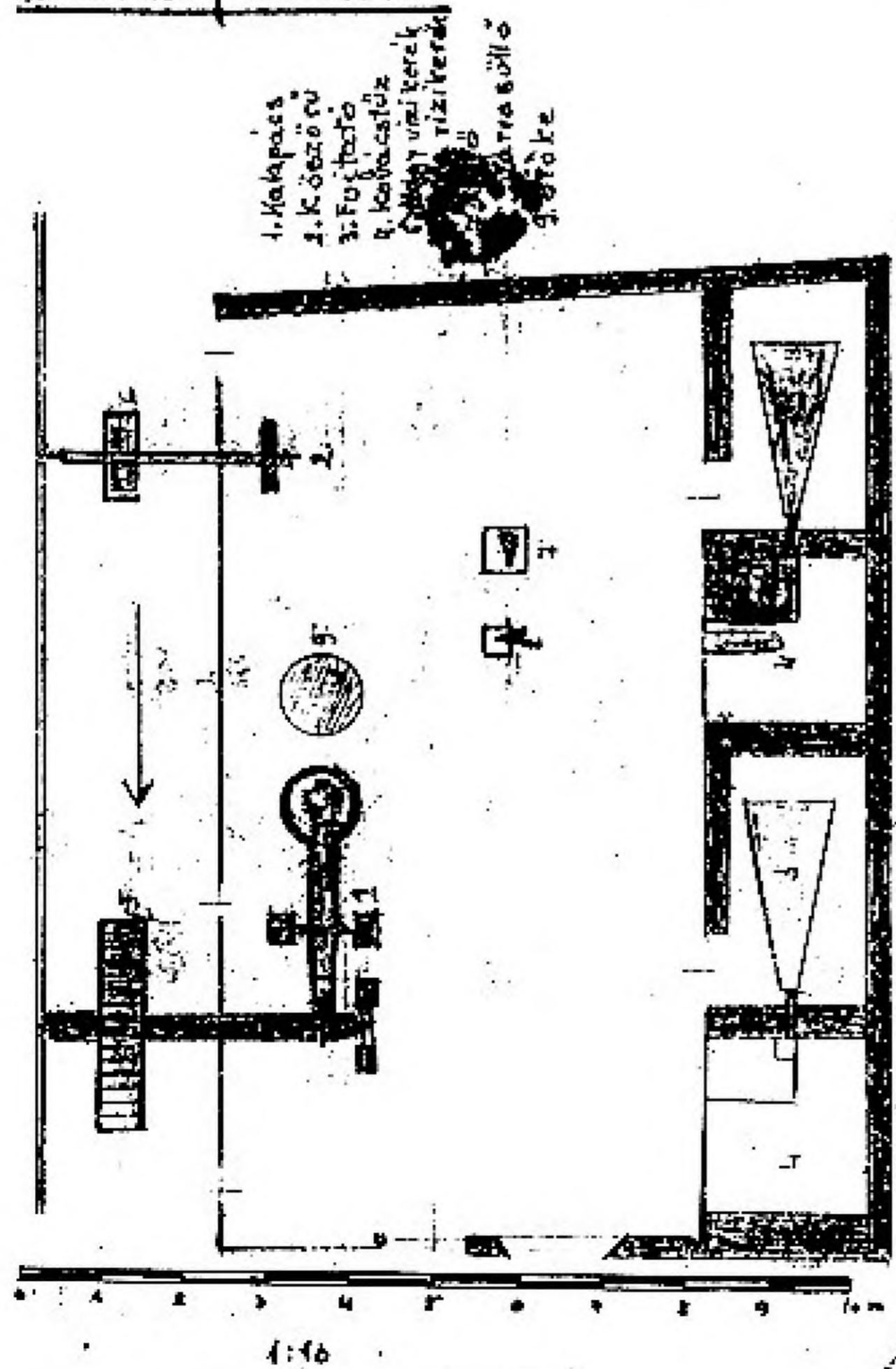
III. KÖTET.

—————
PESTEN, 1851.
NYOMTATOTT ROZSA VASZURNÁL.

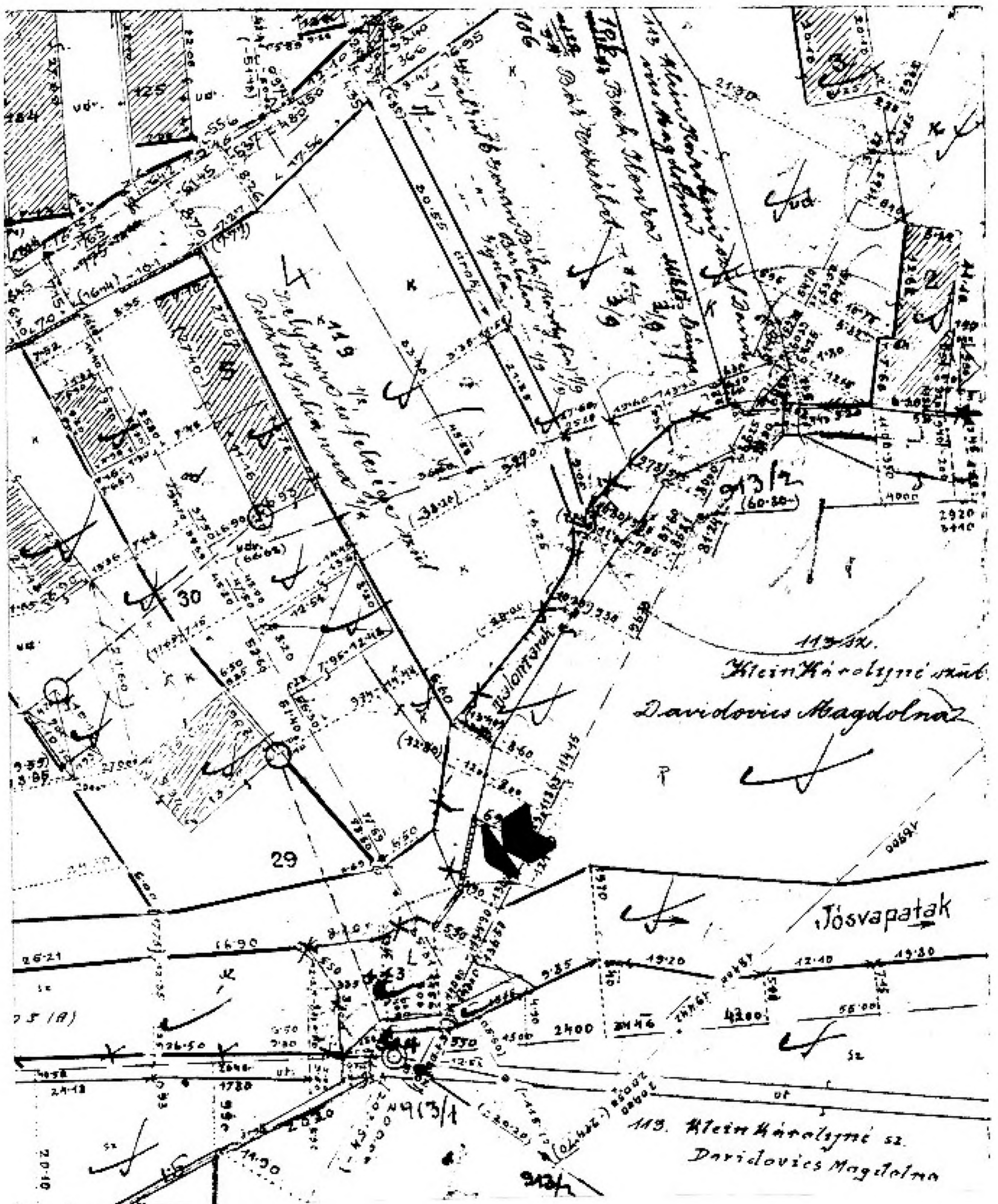
Felső-Meczenzefő. német-tól m.-város, Abauj vmegyében, az előbeni városhoz $\frac{1}{3}$ órányira; 1949 kath. lak. Kath. paroch. templom. E két város német lakosi hihetőleg Stájer és Bajor országokból költöztek be, s szavokajtsésc oly durva és különös, hogy más rokon ajkuak alig érthetik meg. Egyébiránt fáradhatatlan munkás emberek, s vagy az itteni számos vashámorban dolgoznak, vagy kazánokat, patkókat s más vasműveket készítenek; kézi-mesterségeket folytatnak. Továbbá leghíresebb utcsinálók egész hazánkban, sőt a posványok kiszárlásában is nagyon ügyesek, s innen rilkán szoktak otthon lenni, hanem a földművelést asszonyaik űzik. F. o. a júsói prépostság.

Látogatásunkkor - a kemény fagy miatt - a vizikalapács nem üzemelt, de Bröstl Úr nagyon szívélyesen fogadott, bemutatta üzemét, kis házi kiállítását. Jelenleg 26 féle kapát és ásót gyárt, de jelentős mennyiségű díszkovács termék is kikerül kezük alól, ezek jelentős részét Németországba exportálják. Néhány kovácsolt emléktárgy megvásárlása után megtekintettük a **Kassai Műszaki Múzeum** kezelésében lévő **múzeum-hámort**, ahol szakavatott vezetést kaptunk egy korábban ott dolgozó idős kovácstól. Ez hajdan **Tischler József** hámora volt. Alaprajzi elrendezését **Kiszely Gyula** - az Öntödei Múzeum nyugalmazott igazgatója - bocsátotta rendelkezésemre, azzal a közel egy órás magnetofon - felvétellel együtt, amelyet a hajdani tulajdonossal, Tischler Józseffel készített. A jósvafői kapahámor esetleges rekonstrukciójánál igen jól hasznosíthatók lesznek az itt látott - eredeti - megoldások. Meczenzéli látogatásunkat a temetők felkeresésével zártuk, ezekben az öntöttvas síremlékeknek gazdag választékát találtuk, igen rossz állapotban. A nevek és sírfeliratok olvasgatása sem volt tanulság nélküli, mindenkinek ajánlom e különös hely felkeresését!

elkészítve: 1972. máj. 2. d. KISZELY GYULA 1.
Tischler József volt hámorának - ma a
Kassai Téchnikai Múzeum múzeum hámor
ának felvételre:

1. Kalapács
2. Köszörű
3. Fújtató
4. Kovácstűz
5. Nagy vizikerék
6. Kis vizikerék
7. Üllő
8. Szarvasüllő

Ebben az évben az Önkormányzat kitisztította a Jósva-patak medrét, ismét jól láthatóvá vált a hajdani alsó malom "duzzasztó műve", a malomárok kiágazása (nyíllal jelölve) [részlet a Bors Ernő által szekeesztett birtokvázlatról]

**Előzetes a Jósvafői helytörténeti füzetek
4.számának tartalmából**

**Egy Jósvafőn rekonstruálandó kapahámor műszaki
megvalósíthatósága és költségbecslése**

A középkori vaskohászat emlékei a gömör-tornai térségben

**Régi vaskohászat Jósvafőn
(Dr Vastagh Gábor cikkének ismertetése)**

**Részletek Kiszely Gyula Tischler József meczenzefi
hámorossal folytatott beszélgetéséből**

**Emlékek Jósvafő múltjáról V.
(gyermekjátékok)**

A jósvafői temető jelenlegi állapota, sírjelei

Faragott sírjelek készítésének hagyományai Jósvafőn

T a r t a l o m

A tájház gazdasági épületeinek helyreállítása 1995-ben

Részletek Beregszászi (Bak) Lajos Jósvafő múltjával kapcsolatos visszaemlékezéseiből

Emlékek Jósvafő múltjáról IV. (beszélgetés Dely Jánossal)

Arcok és emlékek egy régi fényképfelvételen

Részletek Kis Dániel XIX.századi jósvafői református lelkész és tanító naplójából

A jósvafői harangról

Jósvafő első idegenforgalmi létesítményéről

Látogatás a meczenzéfi (Szlovákia) múzeum-hámorában és Jan Brösti működő hámorában

Részletek a Meczenzéfi Egyesült kapa- és Ásógyárak 1909-es "KÉPES ÁRJEGYZÉK"-éből

Előzetes a *Jósvafői helytörténeti füzetek* 4.számának tartalmából